

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 144, הודעה לחייל משוחרר) התשע"ג-2013

מבוא

"הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 144, הודעה לחייל משוחרר), התשע"ג-2013" באה לחייב את המוסד לביטוח לאומי להודיע לכל חייל משוחרר סמוך למועד שחרורו על הזכויות שיהא זכאי להן ועל החובות שיחולו עליו משעה שישתחרר. מגמת הצעה זו היא למנוע שיפסיד חייל משוחרר זכות בגלל אי ידיעה עליה ולמנוע מצב שיצבור חובות שלא היה מודע להן.

מטרת נייר עמדה זה לברר את נקודת המבט היהודית ביחס להצעת חוק זו.

המבט היהודי

רבני "צהר" תומכים בהצעת החוק מנקודת מבט יהודית על סמך השיקולים הבאים:

1. **הנגשת מידע בדבר זכויות.** מנקודת מבט יהודית, חובה לא רק לסייע לזולת בלא דיחוי, אלא גם לפעול

באופן פרו-אקטיבי ולהמציא לו את המידע בדבר זכות המגיעה לו.

ביטוי קלסי לדבר הוא אחת ממתנות עניים, מצוות פאה.¹ לפי מצווה זו, חייב כל בעל שדה להניח בקצה שדהו חלק מפרי אדמתו לעניים. התורה מחייבת את האדם להניח את המתנה במקום קבוע בשדה "כדי שיהיו עניים יודעין מקום שיבואו לו" (רמב"ם, מתנות עניים, ב, יב). כלומר, המידע על מיקום התבואה החינמית חייב להיות נגיש בקלות רבה למי שנוקדים לו.

בהקשר אחר, מחייבת ההלכה להציב שילוט להדריך רוצח בשגגה הבורח לעיר מקלט כדי להקל עליו להגיע אליה במהירות ולהינצל מיד גואל הדם הרודף אחריו.² ושוב ההלכה מחייבת את הרשויות להנגיש מידע שמטרתו להעניק סיוע למי שצריכים אותו.

2. **החובה למנוע נזק מן הזולת.** כשם שתורת ישראל מחייבת את האדם להשיב את אבדת חברו, כך מחייבת

ההלכה להציל אותו גם מנזקים עתידיים העלולים לקרות לו.³ כמו כן, מצוות הצדקה התורנית מחייבת לסייע לאדם בטרם ייקלע למצב כלכלי שיקשה עליו מאוד להיחלץ ממנו.⁴

הנגשת מידע לחיילים משוחררים ביחס לחובותיהם מונעת מצב שהם עלולים לשקוע בחובות שלא היו מודעים להם ומסייעת במניעת נזק כלכלי עתידי.

לכן מחובתה המוסרית של מדינה יהודית ליידע כל אזרח על קיומן של זכויות וחובות.

¹ "וּבְקֶצֶרְכֶם אֶת קִצִיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ בְּקֶצֶרְךָ... לְעִנִי וְלִגְר תַּעֲזֹב אֶתֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (ויקרא כג, כב).

² "מקלט היה כתוב על פרשת דרכים, כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם" (תלמוד בבלי, מכות י ע"ב).

³ "הרואה מים שוטפין ובאין להשחית בנין חבירו או להשחית שדהו חייב לגדור בפניהם ולמנעם, שנאמר: 'לכל אבדת אחיך' (דברים, כב ג) - לרבות אבדת קרקעו" (רמב"ם, גזלה ואבדה יא, כ).

⁴ רש"י: "והחזקת בו" - אל תניחחו שירד ויפול ויהיה קשה להקימו, אלא חזקהו משעת מוטת היד. למה זה דומה? למשאוי שעל החמור. עודהו על החמור, אחד תופס בו ומעמידו. נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו" (ויקרא כה, לה).
